

Sygn. akt III Ca 1641/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 grudnia 2015 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy
w następującym składzie :

Przewodniczący - Sędzia SO Andrzej Dyrda

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 22 grudnia 2015 r. w G.

sprawy z powództwa M. Z. (1)

przeciwko M. B. (1) (B.) i M. B. (2) (B.)

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanych

od wyroku Sądu Rejonowego w Tarnowskich Górach

z dnia 11 maja 2015 r., sygn. akt I C 765/14

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Tarnowskich Górach, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania odwoławczego.

SSO Andrzej Dyrda

UZASADNIENIE

Powód M. Z. (1) domagał się zasądzenia od pozwanych M. B. (1) i M. B. (2) solidarnie kwoty 5.117 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 15 września 2010 r. oraz zasądzenie kosztów procesu.

Uzasadniając roszczenie podniósł, że zakupił od pozwanych samochód marki O. (...) za kwotę 4.000 złotych, który, pomimo zapewnień, okazał się być obciążony zastawem. Powód sprzedał samochód I. G., która wystąpiła przeciwko powodowi o zapłatę kwoty 4.000 złotych. Na mocy zapadłego orzeczenia sądowego zapłacił na jej rzecz kwotę 4.000 złotych należności głównej, 400 złotych odsetek oraz 717 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

Pozwani, w sprzecznie od wydanego w sprawie nakazu zapłaty wnieśli o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie na ich rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu kwestionowali żądanie pozwu tak co do zasady jak i wysokości. Zarzucali, że powód nie wykazał, że uregulował na rzecz I. G. kwotę, której wyrównania domaga się, jako doznanego uszczerbku majątkowego. Nadto wskazali, że mogliby ewentualnie odpowiadać za wady prawne, którymi rzecz sprzedana była dotknięta przed wydaniem jej powodowi, tj. przed 15.09.2010 r., ale nie można stwierdzić kiedy wada prawna rzeczy faktycznie powstała. Nadto podnieśli, że ich zachowanie nie doprowadziło do powstania szkody oraz, że dołożyli należytej staranności w zbadaniu stanu prawnego samochodu adekwatnie do istniejących możliwości.

W trakcie postępowania Sąd w trybie art. 84 k.p.c. zawiadomił o toczącym się postępowaniu I. R. i R. R. (1) i wezwał ich do wzięcia udziału w sprawie w charakterze interwenientów ubocznych po stronie pozwanych.

Sąd Rejonowy w T. G. wyrokiem z dnia 11 maja 2015r. zasądził od pozwanych M. B. (1) i M. B. (2) solidarnie na rzecz powoda M. Z. (2) kwotę 5.117 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 16 kwietnia 2014 r. do dnia zapłaty, a w pozostałym zakresie oddalił powództwo.

Nadto zasądził od pozwanych M. B. (1) i M. B. (2) solidarnie na rzecz powoda M. Z. (2) kwotę 1.467 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania.

Orzeczenie to poprzedził ustaleniem, że pierwszym udokumentowanym właścicielem pojazdu O. (...) z 1996 r. był R. R. (2), który sprzedał go za pośrednictwem komisju prowadzonego przez M. W. w dniu 6 maja 2003r. W. K. i I. K.. W celu uzyskania środków na zakup, nabywcy zawarli z kredytującym bankiem (...) Spółką Akcyjną w K. umowę przewłaszczenia na zabezpieczenie 49/100 udziałów w nabywanym przez nich samochodzie. Po spłacie kredytu Bank dnia 31 sierpnia 2004r. przeniósł przewłaszczony udział z powrotem na nabywców.

W. K. i I. K. w dniu 28 lipca 2005r. za pośrednictwem komisju prowadzonego przez G. W. sprzedali O. (...) P. M., który w celu zdobycia środków na zakup pojazdu zaciągnął kredyt w (...) Banku Spółce Akcyjnej w G., którego następcą prawnym jest (...) Spółka Akcyjna w K.. Elementem umowy kredytu był zapis jej §6 o przewłaszczeniu na zabezpieczenie przedmiotowego pojazdu na rzecz Banku, do czasu spłaty kredytu. P. M. kredytu tego nie spłacił, a bank wypowiedział mu umowę kredytu. Mimo wezwań pojazdu nie wydał bankowi, ale go sprzedał.

Jednym z nabywców był pozwany M. B. (1), który w dniu 23 czerwca 2008r. kupił od I. R. i R. R. (1) samochód marki O. (...) z 1996r. za kwotę 10 100 złotych. Samochód miał być wolny od wszelkich wad prawnych oraz praw osób trzecich.

W dniu 15 września 2010r. ten sam samochód pozwani sprzedali powodowi M. Z. (1) i K. Z. za kwotę 4 000 złotych. W umowie sprzedaży sprzedający oświadczyli, że pojazd będący przedmiotem umowy stanowi ich własność, jest wolny od wad prawnych oraz praw osób trzecich, oraz że nie stanowi przedmiotu zabezpieczenia.

Powód oraz K. Z. umową z dnia 22 czerwca 2011r. sprzedali I. G. samochód marki O. (...) za kwotę 4 000 złotych. W umowie oświadczyli, że pojazd będący przedmiotem umowy stanowi ich własność, jest wolny od wad prawnych oraz praw osób trzecich, oraz że nie stanowi przedmiotu zabezpieczenia.

W listopadzie 2011r. I. G. została poinformowana przez organa ścigania o tym, że samochód O. (...) był przedmiotem przewłaszczenia na zabezpieczenie na rzecz banku. W efekcie samochód został jej odebrany a Sąd Rejonowy w Częstochowie wyrokiem nakazowym z dnia 29 lutego 2012r. skazał P. M. za przywłaszczenie powierzonego mu przez bank (...) Spółkę Akcyjną w K. samochodu osobowego O. (...) o numerze rejestracyjnym (...) stanowiącego przedmiot umowy kredytowej na dofinansowanie zakupu pojazdu nr (...) zawartej w dniu 28 lipca 2005r. z powodu wypowiedzenia umowy kredytowej, w związku z niedotrzymaniem warunków udzielania kredytu.

Sąd Rejonowy w Częstochowie wyrokiem z dnia 6 czerwca 2013r. zasądził od powoda na rzecz I. G. kwotę 4 000 złotych z odsetkami ustawowymi od dnia 28 listopada 2012r. oraz koszty procesu w wysokości 717 złotych. Powód zapłacił kwoty objęte wyrokiem sądu.

Powód pismami z dnia 8 marca 2013r. oraz 20 stycznia 2014r. odstąpił od umowy i wezwał pozwanych do zapłaty kwoty dochodzonej pozwem, ale bezskutecznie.

W tak ustalonym stanie faktycznym, Sąd Rejonowy stwierdził, że postępowanie dowodowe wykazało, że 28 lipca 2005r. P. M. zawarł (...) Bank Spółką Akcyjną w G., którego następcą prawnym jest (...) Spółka Akcyjna w K. umowę kredytu. Zgodnie z § 6 tej umowy prawne zabezpieczenie spłaty kredytu stanowi przewłaszczenie na zabezpieczenie samochodu marki O. (...), którego własność kredytobiorca przenosi na Bank z zastrzeżeniem, że jeżeli kredytobiorca spłaci kredyt wraz z należnymi odsetkami, prowizją i innymi opłatami w terminie określonym w umowie kredytu, własność pojazdu powrotnie przejdzie w dniu dokonania spłaty na kredytobiorcę bez konieczności zawierania odrębnej umowy. P. M. kredytu nie spłacił i mimo wypowiedzenia umowy oraz wezwań do wydania pojazdu przez bank, samochód sprzedał. Na tej podstawie, Sąd uznał, że w dacie sprzedaży samochodu O. (...) przez P. M.

zaistniała wada prawna, a kolejne umowy sprzedaży samochodu O. (...) obciążone były wadą prawną. Sąd wskazał, że uprawnienia z rękojmi za wady przysługują z mocy prawa i nie są zależne od wiedzy ani winy sprzedawcy.

Sąd wskazał, że wobec wady prawnej sprzedanego samochodu, na mocy art. 560 § 1 k.c., powód był uprawniony do odstąpienia od umowy, z czego powód skorzystał. W takiej sytuacji, stosownie do treści cytowanego art. 560 § 1 k.c., w zw. z art. 494 k.c., strony powinny sobie zwrócić świadczenie wzajemne. Sąd uznał, że fakt że powód nie może zwrócić pozwanym samochodu, który został odebrany przez właściciela, nie pozbawia go roszczenia o zwrot ceny, co ma podstawę w art. 575 k.c., który stanowi, że jeżeli z powodu wady prawnej rzeczy sprzedanej kupujący jest zmuszony wydać rzecz osobie trzeciej, to umowne wyłączenie odpowiedzialności z tytułu rękojmi nie zwalnia sprzedawcy z obowiązku zwrotu otrzymanej ceny, chyba że kupujący wiedział, iż prawa sprzedawcy były sporne, albo że nabył rzecz na własne niebezpieczeństwo. Stąd sprzedawca może się zwolnić od obowiązku zwrotu otrzymanej ceny jedynie, jeżeli wykáže, że kupujący wiedział, że prawa sprzedawcy są sporne, albo że nabył rzecz na własne niebezpieczeństwo.

Sąd uznał, że w niniejszej sprawie pozwani tych okoliczności nie wykazali.

W dalszej części Sąd wskazał, że sytuacja prawna w której przedmiot sprzedaży obciążony wadą prawną przechodzi "z rąk do rąk" rodzi roszczenia określane w doktrynie jako regres z tytułu rękojmi, co oznacza, że sprzedawca, przeciwko któremu kupujący dochodzi swych roszczeń z tytułu rękojmi za wady prawne przedmiotu sprzedaży, może ze swej strony na tych samych zasadach realizować w drodze regresu swoje uprawnienie w stosunku do swojego sprzedawcy, a ten z kolei do swojego sprzedawcy. Sąd uznał, że z takiego uprawnienia skorzystał powód i żądał zwrotu kwoty 4.000 złotych, jako uiszczonej przez niego ceny sprzedaży objętej umową z dnia 15 września 2010r. Sąd nadto wskazał, że na podstawie art. 574 § 1 k.c. kupujący może żądać tylko naprawienia szkody, którą poniósł przez to, że zawarł umowę nie wiedząc o istnieniu wady, stwierdzając, że zasądzone odsetki i koszty przegranego z I. G. przez powoda procesu mają charakter takiej szkody w łącznej wysokości 5.117 złotych.

O odsetkach Sąd orzekł na podstawie art. 481 k.c. uznając, że roszczenia odsetkowe mogły być dochodzone przez powoda od dnia 16 kwietnia 2014 r., tj. dnia następnego po dacie doręczenia pozwanym nakazu zapłaty.

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art.100 zd.2 k.p.c. stwierdzając, że powód wygrał sprawę prawie w 100%.

Apelację od tego orzeczenia wnieśli pozwani, zaskarżając wyrok w części, tj. co do punktu 1 i 3.

Zarzucili naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 169 § 1 k.c. poprzez jego nieuzasadnione niezastosowanie do oceny prawnej zagadnienia istnienia wady prawnej pojazdu marki o. (...) nr rej. (...) 24 (nr identyf. pojazdu (...)), wobec czego Sąd ten pominął w ocenie prawnej okoliczności faktycznych sprawy fakt skutecznego nabycia własności rzeczy od nieuprawnionego do rozporządzania rzeczą w chwili wprowadzenia samochodu do obrotu przez Pana M. i wydania rzeczy nabywcy oraz w ramach kolejnych transakcji, w tym nabycia własności pojazdu przez pozwanych oraz kolejno przez powoda, co spowodowało, że wada prawna rzeczy nie istniała tak w chwili nabycia jej przez pozwanych jak i powoda, co wyłączyło odpowiedzialność sprzedawcy na zasadach art. 556 § 2 k.c. w zw. z art. 572' - 576 k.c.; art. 556 § 2 k.c. w zw. z art. 572¹ — 576 k.c. poprzez ich zastosowanie, tj. uznanie, że roszczenie powoda należy kwalifikować jako wynikające z reżimu odpowiedzialności za wady prawne rzeczy (rękojmia za wady prawne), mimo że rzecz w chwili przejścia ryzyka na nabywcę w ramach transakcji między pozwanymi a powodem nie była dotknięta wadą prawną, co wykluczyło możliwość skorzystania z uprawnień z rękojmi (nie stanowiła własności osoby trzeciej w rozumieniu art. 556 § 2 k.c.); art. 471 i nast. k.c. poprzez ich nieuzasadnione niezastosowanie w ramach oceny prawnej kwalifikacji żądania pozwu, tj. nieuwzględnienie, że żądanie to winno być zbadane w reżimie ogólnych zasad odpowiedzialności kontraktowej (z uwzględnieniem odpowiedzialności na zasadach winy), zarówno wobec wyłączenia stosowania przepisów o rękojmi z uwagi na nieistnienie wady prawnej rzeczy w chwili przejścia niebezpieczeństwa na powoda, jak również z uwagi na formułę żądania pozwu i podstaw faktycznych tego żądania — powód bowiem żądał zwrotu kwoty uprzednio od niego zasądzonej na rzecz Pani I. G., powołując się na płatność dokonaną na rzecz tej osoby na podstawie wyroku Sądu Rejonowego w Częstochowie z dnia 6.03.2013 r., sygn. akt: XII C 2781/12 upr.,

domagając się faktycznie wyrównania poniesionej szkody; art. 559 k.c., poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, tj. ocenę, że okoliczność rzutująca na utratę rzeczy przez ostatniego nabywcę w łańcuchu transakcji sprzedaży, wobec rozstrzygnięcia w treści punktu 2 wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w Częstochowie Wydziału Karnego z dnia 29.02.2012 r., sygn. akt: XI K 62/12 istniała już w chwili sprzedaży rzeczy przez oskarżonego P. M., tj. także w chwili przejścia niebezpieczeństwa na kupującego (powoda) w ramach transakcji z pozwanymi, tymczasem okoliczność taka mogła powstać dopiero w dniu 21.06.2011 r., tj. w dniu, w którym P. M. miał dopuścić się czynu zabronionego (przywłaszczenia rzeczy), w związku z którym orzeczono o zwrocie Bankowi (...)A. w/w pojazdu, nie zwracając pojazdu bankowi na jego wezwanie po wypowiedzeniu umowy kredytowej; art. 560 § 2 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i powiązanie kwalifikacji wady prawnej z faktem wprowadzenia do obrotu rzeczy cudzej przez P. M., uprawnionego do jej używania lecz nieuprawnionego do rozporządzania powierzoną rzeczą, mimo wystąpienia skutków z art. 169 § 1 k.c., w sytuacji, w której do finalnej utraty rzeczy przez ostatniego nabywcę w łańcuchu transakcji sprzedaży doszło na skutek przywłaszczenia rzeczy, które miało miejsce w dniu 21.06.2011 r., wobec niezwrócenia rzeczy Bankowi (...) S.A. w K., na skutek wezwania do zwrotu pojazdu z dnia 17.11.2010 r. (ewentualną wadę prawną rzeczy, jeżeli w ogóle powstała, można teoretycznie powiązać wyłącznie z datą 21.06.2011 r., tj. datą popełnienia czynu, w związku z którym orzeczono o zwrocie pokrzywdzonemu przestępstwem dowodu rzeczowego), okoliczności powodującej utratę rzeczy przez ostatniego nabywcę nie można powiązać z innymi okolicznościami jak czyn z dnia 21.11.2011 r., który wystąpił już po dokonaniu sprzedaży rzeczy powodowi.

Nadto zarzucili sprzeczność ustaleń faktycznych z zebrany w sprawie materiałem dowodowym i ustalenie, że do sprzedaży pojazdu przez P. M. doszło już po wypowiedzeniu umowy kredytowej przez bank, w warunkach, w których w wyniku wezwania przez Bank do zwrotu rzeczy P. M. winien był zwrócić pojazd (wezwanie z dnia 17.11.2010 r.), tymczasem sprzedaż ta nastąpiła jeszcze przed nabyciem pojazdu przez pozwaną, przed wypowiedzeniem umowy przez bank i przed wezwaniem do zwrotu pojazdu, natomiast okoliczność prowadząca do utraty rzeczy przez ostatniego nabywcę pojazdu wystąpiła w dniu 21.06.2011 r., kiedy doszło do czynu przywłaszczenia pojazdu przez P. M., co wyklucza powstanie wady prawnej przed tym dniem (przy czym o wadzie prawnej kwalifikowanej z art. 560 § 2 k.c. można byłoby ewentualnie mówić, że powstała nie wcześniej jak w dniu r. tj. po zawarciu umowy sprzedaży samochodu między stronami i wydaniu im samochodu;

Na tych podstawach wnieśli o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości (tj. także w zakresie należności zasądzonej w zaskarżonym apelacją punkcie pierwszym) i zasądzenie od powoda rzecz pozwaną kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych za obie instancje, ewentualnie o uchylenie wyroku w zaskarżonej części (pkt 1 i pkt 3) i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji wraz z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach procesu, w tym o kosztach zastępstwa procesowego wg norm przepisanych, za obie instancje;

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja strony pozwanej zasługiwała na uwzględnienie

Zasadne w okolicznościach niniejszej sprawy były zarzuty naruszenia prawa materialnego skutkujące w istocie brakiem rozpoznania istoty sprawy.

Sąd Rejonowy ferrując zaskarżone orzeczenie pominął podnoszony przez pozwaną w sprzeciwie od nakazu zapłaty zarzut nabycia pojazdu w dobrej wierze od nieuprawnionego (k. 34) w kontekście skutków prawnorzeczowych przewidzianych w art. 169 k.c. Zgodnie z nim (§ 1), jeżeli osoba nieuprawniona do rozporządzania rzeczą ruchomą zbywa rzecz i wydaje ją nabywcy, nabywca uzyskuje własność z chwilą objęcia rzeczy w posiadanie, chyba że działa w złej wierze. (§ 2) Jednakże gdy rzecz zgubiona, skradziona lub w inny sposób utracona przez właściciela zostaje zbyta przed upływem lat trzech od chwili jej zgubienia, skradzenia lub utraty, nabywca może uzyskać własność dopiero z upływem powyższego trzyletniego terminu.

Tymczasem Sąd Rejonowy, rozpoznając niniejszą sprawę, skupił się wyłącznie na realizacji przez powoda uprawnień wynikających z art. 560 k.c. i zakresu odpowiedzialności pozwanych normowanych art. 574 k.c.

Istotne tymczasem było również ustalenie, czy pozwani w chwili sprzedaży samochodu osobowego marki o (...) nr rej. (...) 24 (VIN (...)) skutecznie nabyli pojazd w świetle regulacji prawnej z art. 169 k.c. Zagadnienia tego, pomimo zgłoszonego zarzutu, Sąd Rejonowy nie analizował.

Niewyjaśnienie tej okoliczności czyniło zasadnym uznanie, że Sąd Rejonowy nie rozpoznał istoty sprawy, co skutkowało uchycieniem zaskarżonego.

Z tych względów Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji po myśli art. 386 § 4 k.p.c.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy oceni skuteczność nabycia pojazdu przy uwzględnieniu normy prawnej z art. 169 k.c.

SSO Andrzej Dyrda